WILEY

The Scandinavian
Journal of Economics

Växelkursteoriens historia

Author(s): Gunnar Silverstolpe

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 20, häft 2 (1918), pp. 60-65

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3437494>

Accessed: 27-06-2016 01:18 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at

<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Wiley, *The Scandinavian Journal of Economics* are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Växelkursteoriens historia.

Af Gunnar Silverstolpe.

Professor Davidson har ägnat några sidor i denna tidskrifts föregående årgång (sid. 387—389) åt en kortfattad undersökning rörande växelkursteoriens historia, erkännerligen dess behandling i Ricardos och Mac Cullochs skrifter. I det inledande stycket uttalar professor Davidson den uppfattningen, att jag i en uppsats »Till revisionen af teorien för växelkurserna» i årgång 1916 skulle liksom professor Cassel i arbetet *Dyrtid och sedelöfverflöd* ha gjort gällande, »att den häfdvunna teorien om växelkurserna vore felaktig och att Cassel lagt grunden till en ny teori, hvars kärnpunkt skulle vara, att växelkursernas fluktuationer väsentligen bero på ändringen i de olika valutornas s. k. inre värden» etc. Omedelbart härefter tillskrifver mig professor Davidson den konträrt motsatta åsikten, »att teorien ifråga redan förut haft sin målsman, nämligen ingen mindre än Ricardo». Jag kan emellertid icke finna, att jag genom någon oklarhet i berörda uppsats gifvit anledning till missförstånd. Åsikten numro två är den, som jag trott mig ha gifvit uttryck åt. Det var min afsikt att — bland annat — påvisa, hurusom nationalekonomien redan förut uppdagat grundvalarna för den växelkursteori, som professor Cassel närmare utfört, och som han med hjälp af krigsårens utomordentliga åskådningsmaterial förmått empiriskt verifiera på ett synnerligen öfvertygande sätt. Att Ricardo med utgångspunkt i sin samtids likaledes rika åskådningsmaterial redan utbyggt den riktiga växelkursteorien som en flygelbyggnad till kvantitetsteorien, det var afsedt att vara en genomgående tanke i uppsatsen, och jag kan inte förstå annat, än att denna tanke fullt klart kommer till synes.

Men nu till saken efter dessa af rent personligt försvarsintresse diktade ord. Professor Davidson förklarar det vara ett misstag, att Ricardo skulle ha uppfattat växelkurserna som bestämda af de olika valutornas »inre värden». Denna uppfattning skulle i stället härröra från Mac Culloch, som ägnat växelkursernas teori en grundlig analys i sin artikel »Exchanges» i *Encyclopedia Britannica, Supplement* (London 1824).

Sin uppfattning om Ricardos syn på saken stöder professor Davidson på angifna uttalanden i Ricardos bref till Mac Culloch samt på framställningen i slutet af kapitel VII i Ricardos Principles.

Jag tror, att professor Davidson därmed icke gifvit någon fullständig bild af Ricardos uppfattning rörande växelkurserna. Det väsentliga i denna kommer icke fram, och det mindre väsentliga har fått för stora proportioner.

Det ställe, där Ricardo angifvit själfva grundvalen för sin växelkurs-teori, återfinnes i kapitel XVI i Principles, »Taxes on wages». Ricardo fastslår här till en början, att när två länder ha samma myntmetall och såväl varuhandeln som handeln i myntmetallen mellan de två länderna är absolut fri, så kan växelkursen mellan de två valutorna icke flytta sig från pari med mer än kostnaderna för metallsändning (sid. 137 i Mac Cullochs edition 1853). Men om det ena landet inför pappersvaluta, så blir förhållandet ett annat, fortsätter Ricardo. »Om ett land skulle begagna pappersmynt, som icke vore inlösligt med metall och således icke reglerades af någon fixerad standard, så skulle växelkurserna i det landet afvika från pari i samma proportion som dess myntmängd ökats i förhållande till den kvantitet, som skulle ha tilldelats landet genom den allmänna handeln, om handeln i myntmetall varit fri...» (sid. 138). Denna regel exemplifierar Ricardo med några enkla siffror: om England ersatte en ordinarie metallcirkulation på 10 millioner pund sterling med en papperscirkulation på 20 millioner pund sterling, så skulle de utländska växelkurserna ställa sig 50 % sämre för England. Sak samma, om 20-millionerscirkulationen erhöles på så sätt, att metallhalten i pundet genom »clipping» nedsattes till hälften. »Om den senare summan [20 millioner] ginge i rörelsen i stället för 10 millioner, så skulle hvarje vara i England fördubblas i pris, och växelkursen skulle ställa sig 50 % försämrade för England...» (sid. 138).

Därmed preciserade Ricardo den uppfattning af bestämningsgrunderna för växelkurserna, som han redan 1809 framfört i sin bekanta skrift *The high price of bullion*, hvarur följande satser här må citeras: »I längden kan myntvärdet i ett land icke stå högre än myntvärdet i ett annat land, om man jämför samma kvantitet ädelmetall i bägge mynten»; »består omloppsmedlet af pappersmynt, som fallit i värde, måste växelkursen sjunka i proportion till värdefallet»; »därför är växelkursen ett tämligen noggrant kriterium på en valutaförsämring, som föranledts af myntklipping eller ett i värde försämrade pappersmynt».

Detta är ju identiskt samma teori som den af professor Cassel med modern pregnans och klarhet utförda, samma tillämpning af kvantitetsteorien på de internationella penningförhållandena.

Professor Davidson synes emellertid icke fästa afseende vid denna grundläggande teori för växelkurserna: sådan den på angifvet sätt framträder i Ricardos teoretiska ekonomi, utan hänvisar till framställningen i slutet på kapitlet VII i Principles som normgifvande för vår uppfattning af Ricardos åsikter i ämnet. Hvad som säges här, synes mig dock utgöra en modifikation — ehuru en betydelsefull och teoretiskt synnerligen intressant sådan af den principala teorien. Tankegången är som så ofta hos den store nationalekonomen svår att följa, men torde vara rätt återgifven med följande omskrifvande ordalag.

Äfven om varuhandeln och handeln med guld mellan alla länder är fullkomligt fri, så är det icke sagdt, att samma viktsmängd guld köper lika mycket varor i alla länder. Endast vissa länder producera guld; antag nu, att de två länderna A och B producera samma varor till export och att landet B ligger dubbelt så långt bort från guldproduktionens centra som landet A: då måste obestriddligen guldets få större köpkraft i B än i A, eftersom det fordras större reala offer för att hämta en viss vikt guld till B än till A. Likafullt kommer växelkursen mellan A och B att öfverensstämma med metallpari. Samma verkan har under eljest lika omständigheter en olikhet i exportvarornas natur af mer eller mindre svårtransportabelt gods. Antag, att länderna C och D ligga på samma afstånd från guldproduktionens centra och att C exporterar industrialster med högt värde i ringa volym och vikt, medan D exporterar skrymmande och tunga varor: resultatet blir i detta fall, att guldets får ett högre värde i D, i trots af att växelkursen CD står vid metallpari.

Om dessa två anledningar till afvikelse i korrespondensen mellan varuprisnivåer och växelkurser säger Ricardo följande: »Dessa två orsaker tror jag vara de enda, som reglera det komparativa värdet af pengar i olika delar af världen...» (sid. 83). Hvarefter han fortsätter att på ett flertal sidor närmare utföra samma teoretiska resonemang på olika sätt. Intressant är här framför allt den lilla antydningen om en kvantitativ uppskattning af den eventuella afvikelsen: det heter på sid. 83, att växelkursen kan stå vid pari, »ehuru prisen på spannmål och arbete kunna stå 10, 20 eller 30 % högre i det ena landet än det andra». Prisen på spannmål och arbete, det är naturligtvis i Ricardianskt sinne den direkta motsvarigheten till vår nutida term »den allmänna prisnivån».

Huruvida Ricardo nedkastat de anförda siffrorna på måfå eller huruvida han tänkt sig någon realitet bakom dem, låter sig näppeligen afgöra. 20—30 % är gifvetvis en mycket vid marginal för inflytelser af fraktkostnader; till fraktkostnader låta ju bägge de af Ricardo anförda orsakerna till afvikelser, »advantage of distance» och »advantage of skill and machinery», reducera sig.

Men när Ricardo längre fram summerar upp sitt resonemang med orden »in speaking of the exchange and the comparative value of money in different countries, we must *not in the least*¹ refer to the value of money estimated in commodities, in either country» (sid. 84), så skjuter han dock öfver målet och framhäfver den modifierande regeln på hufvudregelns bekostnad. I denna sats och den nästföljande: »the exchange is never ascertained by estimating the comparative value of money in corn, cloth, or any commodity whatever, but by estimating the value of the currency of one country, in the currency of another», synes professor Davidson vilja finna Ricardos teori för växelkurserna färdig. Men är det sant, så har Ricardo i kapitlet XVI desavouerat Ricardo i kapitel VII. Det enda genetiskt förnuftiga synes mig vara att betrakta framställningen i kapitlet XVI som den elementära teorien för växelkurserna; vid gestaltningen af denna har abstraherats från inflytelser af olika fraktkostnader länderna emellan. Dessa inflytelser ha i kapitel VII fått sin teoretiska behandling. Att man för att rekonstruera Ricardos växelkursteori nödgas göra dylika omkastningar i hans egen framställning, beror ju på, att den store tänkaren icke hade sin styrka i vetenskaplig framställningskonst.

Det är för öfrigt att märka, att Ricardo i slutet af kapitel VII bygger på teorien om växelkursernas beroende af valutornas inre värden, när han diskuterar orsakerna till pundkursens fall under bankrestriktionstiden. Han säger: »Genom att sända 130 l. goda engelska pund sterling till Hamburg, låt vara med en kostnad af 5 l., skulle jag komma i besittning af 125 l. därstädes; hvad kunde då förmå mig att gifva 130 l. för en växel, som skulle inbringa mig 100 l. i Hamburg annat än den omständigheten, att mina pund icke vore goda pund sterling? — de vore deprecierade, försämrade till sitt inre värde (*degraded in intrinsic value*) i förhållande till Hamburgs pund sterling . . .» (sid. 85). Svaret på frågan är fullt giltigt endast under förutsättning, att fraktkostnaderna icke undergått någon ensidig förändring. Detta torde väl icke heller ha varit fallet,

¹ Kurs. af mig.

och därför blir också hufvudregeln gällande: ändringen i pundkursen förklaras af pundets minskade inre värde enbart.

Alla de viktigare elementen till en teori för växelkurserna, som fattar dessa som i första hand bestämda af valutornas inre värden, finnas alltså hos Ricardo, låt vara att han tillämpade den modifierande regeln om fraktdifferensernas inflytande på växelkurserna endast på en regim af allmän guldmyntfot. En tillämpning af samma regel på en regim med pappersvalutor innebär icke något i princip nytt.

Hvad Goschens ställning till teorien för växelkurserna beträffar, måste jag med anledning af de rader, som professor Wicksell ägnat ämnet i denna tidskrifts förra årgång (sid. 309—310), konstatera, att min framställning rörande Goschen delvis behöfde ändras. Jag kan dock icke medge, att Goschens analys af lagarna för växelkurserna under pappersmyntregim är så klar och mönstergill, som professor Wicksell anser. Hur gedigen Goschens framställning i öfriga stycken än är, så svärfvar han dock här åtskilligt på målet. Professor Wicksell hänvisar till följande ställe: »Vi påträffa här en omständighet, hvilken tydligen i vida högre grad inverkar på kursernas svängningar än någon af de förut behandlade: räntan, skuldernas öfverskott öfver fordringarna, panik, aflägsenhet och så vidare, allt detta åstadkommer kursförändringar af några få procent... Men tages äfven hänsyn till penningväsendet, så finge vi i exemplet från Wien genast en kursförändring af femtio procent.»¹ Dessa satser skulle beteckna Goschens anslutning till teorien om växelkursernas beroende af valutornas inre värden äfven vid pappersmyntfot. Det är emellertid att märka, att den föregående demonstrationen gällt det fall, då i ett land med pappersvaluta guld kan uppbringas mot agio för att eventuellt användas vid utrikesbetalningar. Landet har emellertid i så fall egentligen guldvaluta, ehuru guldhalt i riksmüntet är nedsatt och till yttermera visso växlar från tid till annan. Med den rena teorien för pappersvalutan har det citerade uttalandet således strängt taget intet att göra. Först några sidor längre fram kommer Goschen in på denna rena teori. Här äro hans utföranden icke lyckliga. Pappersvalutans inre värde skulle bestämma dess kurs i utlandets mynt, säger han, under förutsättning, att import och export för någon tid jämnt uppvägte hvarandra; »men», heter det slutligen, »det kan icke upprepas för ofta, att ingen kalkyl kan grundas på denna förutsättning, ty med det gällande kredit- och uppskofssystemet komma aldrig import och export i jämvikt...» (sid. 99).

¹ G. J. Goschen, *Läran om utländska växelkurser*. Svensk öfversättning 1892. Sid. 90.

Detta är Goschens sista ord i frågan och det ställer det verkliga förhållandet helt på hufvudet. Just tack vare det gällande kredit- och uppskofsystemet balansera ett lands fordringar och skulder i hvarje ögonblick jämnt, och därför taga valutornas värde gentemot varorna i respektive egna länder ut sin rätt vid bestämningen af den växelkurs, efter hvilken de olika transaktionerna göras, frånsedt de kända modifikationerna till följd af fraktdifferenser m. m.

Äfven andra anmärkningar kunna riktas mot Goschens framställning, men jag nöjer mig med att fastslå, att författaren icke förmått ge någon verklighetstrogen bild af handeln under en regim med en eller flera pappersvalutor och därför icke heller förmått ge någon klar teoretisk analys af växelkursernas rörelser under sådana förutsättningar. Däremot kan man icke säga, såsom jag gjort, att Goschen nöjt sig med den ytliga hänvisningen till utbudet och efterfrågan på växlar som tillräcklig grund för växelkursernas rörelser under en regim med pappersmynt.